

THE ARTISTIC BELIEF OF ION HOREA. POETIC-HERMENEUTICAL STUDY

Anamaria ȘTEFAN (PAPUC)

”Petru Maior” University of Târgu-Mureș

Abstract: During six decades dedicated to “the word”, Ion Horea has published numerous poems, which reflect a preoccupied consciousness to become in time the writer and the work, and whose substance is releasing the artistic belief and the joy of the creative act, understood and assumed as a temptation. If concerning writers such as Tudor Arghezi, Ștefan Augustin Doinas we encounter a series of reflections about poetry in theoretical studies, in Ion Horea’s work the poetic consciousness is reflected in the written lyrics. His poems represent the diagram of poetic sensibility, with the perplexities, eclipses and its illuminations, with the convictions and hesitations of the artist, with the achievements and the difficulties of the creation.

Keywords: poetry, creator, word, artistic belief.

Pe parcursul a șase decenii dedicate cuvântului, Ion Horea a publicat numeroase poezii care reflectă o conștiință preocupată de devenirea în timp a scriitorului și a operei, și din al căror fond se degajă crezul artistic și bucuria actului creator, înțeles și asumat ca o ispită. Modul în care poetul se raportează la creație, la menirea artistului și la scopul artei sale apare explicat într-un interviu, în care poetul mărturisește că „poezia este un tărâm aparte, invadat de voluptăți contrare altarelor ei”¹, iar datoria esențială a poezilor e de a conștientiza că produsul lor artistic are „menirea dumnezeiască să bucure, să lumineze și să călăuzească oamenii prin hățișurile marilor întrebări și incertitudini. Să ne întrebăm în ce lume trăim, care-i rostul nostru, pentru cine și de ce scriem. Cu alte cuvinte, să ne îngrijoreze destinul culturii nu ca spectatori, ci ca răspunzători de obligațiile ce ne revin în durata fericită a acestui destin.”² Poetul Ion Horea se reîntoarce în spațiul autentic al poeticului, acolo unde întrebarea își caută răspuns în rostire și rostuire, mân(t)uire de cuvânt, *comunicare* și *cuminecare*; toate acestea prin vocabula de dincolo de negura cotidianului.

Dacă la scriitori, precum Tudor Arghezi, Ștefan Augustin Doinaș întâlnim o serie de reflecții despre poezie în studii teoretice, la Ion Horea conștiința poetică se oglindește în versurile scrise. În acest sens, mărturie stă poezia „Pomenire” din volumul de debut, în care își definește originea, și în același timp ne destăinuie magma inspirației sale poetice: „Eu m-am născut din grâne, din fân, din cucuruz./ Și-n mine port mireasma pământurilor sfinte./ Și behăitul turmei și mugetul de vite/ Și cântecul de greieri îmi stăruie-n auz.// Eu am păzit la vie, sub luna cea mai clară/ Din câte răsăriră tăcute oarecând./ Și-n fiecare toamnă și-n fiecare vară / De dealurile mele mi-e dor și sunt flămând.” Cu alte cuvinte, poezia lui Ion Horea e „născută lângă pământ, în mijlocul naturii, hrănită din viața țăranilor și culegându-și podoabele din priveliștile rustice.”³ Imaginea identificării poetului cu natura, alături de imaginea care îl proiectează sub chipul unui artifex cu virtuți creatoare, le regăsim în poezia

¹ Boldea, Iulian, „Ion Horea: Cine citește, citește. Așa a fost de cându-i lumea” în rev. *România literară*, nr. 21 / 2014, p. 13.

² *Ibidem*, p. 14.

³ Al. Philippide, *Studii și portrete literare*, București, Editura pentru Literatură, 1964, p. 40.

„Definire”, al cărei tipar arghezian e vizibil: „Sunt cel ce ia lumina și rotunjind-o-n boabe/ În fiecare toamnă dă lumii noi podoabe./ Sub frunza scuturată a vițelor de vie/ Sunt cel ce vede-n struguri un strop de veșnicie.” Reîntoarcerea spre glie, spre mediul natural, spre un etern gând autohton devoalează un spirit neosămănătorist.

Ipostaza emblematică a poetului subjugat prin încuviințarea proprie unei misiuni vitale, este la Ion Horea miticul Sisif care ia de fiecare dată muntele pieptiș: „Trăiesc la margini, ca un rob sisific/ Și strâng ce pot, din ce se poate strânge/ Și sui cu bolovanul meu, versific, / Împins de-o boală cuibărită-n sânge.” („Pagină”), și care trăiește cu satisfacție osteneala atunci când „sisific, bolovanii de gânduri cad în mine!” („cât numai gândul”) Această imagine e recurentă în creația sa, poetul considerându-se un etern debutant, care își revizuieste și perfecționează neîntrerupt meșteșugul asemenea marilor poeți care „au cunoscut aceste nopți deșarte,/ Când scrii un rând și-l tai a șaptea oară.” (Sonetul 15). În viziunea poetului, orice modificare înseamnă o confruntare cu clipa trecută. Setei de a scrie i se opune uneori, o îndoială care îl determină să taie neîncetat versul și să îl înlocuiască cu altul, însă oricât ar părea de lipsită de perspectivă această ecuație, „ea este o epifanie”⁴ : „O, dar toți au dreptul/ Să ia viața-n piept./ Eu, în fața foii/ Stau și mai aștept.”// Poate vine, totuși,/ Și se leagă versul./ Unul mai cu scrisul./ Altul mai cu ștersul.// Ca la jug, în brazdă,/ Vita, sub blesteme./ Asta-ți este soarta./ Scrie, nu te teme.” („Altcum”) Astfel, potrivit afirmației lui Tudor Argezi, „artistul rămâne ucenic și meșter în fiecare zi a vieții lui de lucrător întru cele esențiale.”⁵

O altă ipostază pe care poetul și-o asumă e cea de „scrib fără glas”, care transcrie „ca într-un Decalog existențial”⁶, pe tăblițe „de lut, de piatră și de scânduri” vocile oculte, „într-o tonalitate discretă și învăluitoare, fără exhibări ale eului sau inflamări retorice.”⁷ Totodată, e hotărât să lupte cu „Uitarea, cu Timpul pe care-l încrustează în versuri, deloc ostentativ, ci cu blândețea molcomă a ardeleanului care depozitează în subtext un mesaj bine articulat”⁸: „Eu nu sunt decât scribul. Voci oculte/ Îmi spun să le-nsemnez și să vă las/ Din câte-au fost pe vremuri, mult mai multe./ Măcar din urma lor care-a rămas./ Poate va fi și cineva s-asculte./ Eu nu-s decât scribul fără glas. [...] Eu nu-s decât un martor care-aleargă/ Și zvârle-n calea roiului țărână/ Până la rât în adumbrirea largă/ A unui trunchi de salcie bătrână./ Foșniri și zumzet crucea zilei leagă/ Sub coșnița ce-așteaptă într-o rână. [...] Eu nu-s decât drumetul, pentru-o oară/ Oprit să însemnez, să mai ascult/ Oculte voci cât nici nu pot să moară/ Și nici să-ntoarne stinsul lor tumult/ Din uruirea pietrelor de moară/ În măcinișul lor de mai demult” („Scribul”).

Pentru poet „scrisul e-o povară” - sau mai bine zis, o descărcare de povară – însă și „singura avere”, bucurie și supliciu totodată, care îi oferă prilejul să trăiască acea extază a alchimistului în fața metamorfozei mercurului în sulf, a argintului în aur, a mineralului brut în piatră cristalină. Astfel, procesul scriiturii, ca și cel alchimic „cu toate indefinitele sale variante și semnificații simbolice constituie Opera care este o Creație (poiesis), o imago mundi realizată printr-o *imitatio dei*. În împlinirile ei cele mai înalte, ea poate fi echivalentul unui act inițiativ, cu cele trei mari faze: *lectio, meditatio, contemplatio*, la capătul cărora

⁴ Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Argezi*, București, Editura EuroPress, 2008, p. 599.

⁵ Tudor Argezi, „Literatura în spectacol” *apud*. Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Argezi*, București, Editura EuroPress, 2008, p. 602.

⁶ Floarea Miu, „Sub semnul lui Orion” în rev. *Ramuri*, nr. 6 / 2011, <http://revistaramuri.ro/index.php?editie=60>, accesat în data de 30 octombrie 2014.

⁷ Iulian Boldea, „Caligrafiile memoriei” în rev. *România literară*, nr. 22 /2012, http://www.romlit.ro/caligrafiile_memoriei, accesat în data de 27 octombrie 2014.

⁸ Monica Grosu, „Versetele scribului” în rev. *Luceafărul*, serie nouă, anul XVI, nr. 4 / 2012, <http://www.revistaluceafarul.ro/index.html?id=4020&editie=163>, accesat în data de 30 octombrie 2014.

scriitorul, scrisul și scrierea formează o singură realitate, unică, irepetabilă.”⁹: „De la-nceputul lumii, nici o clipă/ N-a cunoscut această alchimie/ Care ți-e dată-n clipa asta ție.// Aștepti ca-n zborul roiului, înaltul, / Și simți sub ochii tăi cum se-nfiripă/ Un vers cum n-a mai fost vreodată altul.” (Sonetul 94)

În singurătatea nopții, în fața foii albe care e „martorul cel drept”, poetul trăiește drama cuvântului, însă nu cedează și reflectă asupra aceea ce el reprezintă în lume, în fața vieții și a morții, iar din această stăruință se ivește motivul, adică acel *ceva* care te chinuie, și care nu e altceva decât însăși substanța poeziei: „dar miezul nopții trece-ntr-o liniște confuză,/ când foaia albă tace, și vorba te refuză,/ și-nchipui tot ce nu știi, și-aștepti să vie ceva (...) („prețul soliei”) Hârtia opalescentă este „o probă a golului, a inerției care împiedică începutul și care trebuie învinsă”¹⁰, în fața tăcerii ei, închegându-se primele gânduri, idei. Această primă etapă, cunoscută în domeniul alchimiei ca „opera la negru, are în ea ceva greoi, penibil chiar, până să se învingă inerția substanței, până să se formeze din amestecul impur, care nu cedează ușor, metalul nobil, primul cristal. Este ca o incubăție care pregătește încolțirea germenilor și nașterea embrionului”¹¹: „acum ai coala albă dinainte,/ și-un gol pe care numai tu îl simți,/ și nici nu știi câte-o să-ți vină-n minte/ ce gânduri stau să te împingă-n zimiți.” („început”)

Dintr-un dialog al poetul cu sine se schițează maniera sa de compune sonete: „Trăznite gânduri îți mai trec prin minte!/ S-o scrii și asta, nu uita. Notează, / Și mâine, căutând, pe la amiază, // De nu cumva ce scrii acum te minte,/ Să mai încerci o-mperechere brează/ De patimi, de nesomn și de cuvinte. Criticul Daniel Cristea-Enache remarcă că modul în care poetul își coordonează mijloacele tehnice penru a scrie este unul „gospodăresc”: cotrobăie în desagă pentru a găsi rimele „Atâtea rime-ai scotocit că parcă/ Desaga a-nceput să se golească,/ Și tot mai des cuvinte ca de iască/ Plaivazul tău încarcă și descarcă” (Sonetul 61), cântărind cu minuțiozitate minutele și secundele, „Te joci cu jumătățile și sfertul,/ Împarți minute, drămuiești secunde./ Poate ceva și ție ți se-ascunde/ Sub adumbrirea timpului, incertul” (Sonetul 97), ca mai apoi rimele găsite să le etaleze pe tarabă, „Taraba ta de rime-i cam săracă/ Și nici nu știi cât ar mai face kilul/ Din ce ne-arăți cu gestul tău, subtilul,/ La firma veche pusă sus pe-o cracă.” (Sonetul 22). Autoironia față de această nouă îndeletnicire reiese din versurile sonetului 57: „De-un veac poezii-au început să strice/ Tipare vechi și forme desuete,/ Și tu încerci acum să scrii sonete! /Ești învechit se tot, orice s-ar zice!”, ea fiind o strategie salutară, pe care poetul o folosește tocmai pentru a dejuca eventualele critici: „Se vede că în firea ta un viciu-i/ Să te cam iei în răs și să te biciui, / Să nu ți-o spună alții mult mai tare.” Sonetul 6 redă pas cu pas ritualul pe care poetul îl urmează atunci când se angajează în procesul creației: „Te-așezi la masă, potrivești hârtia/ Și-aștepti să-ncepi, mai mestecând în ceașcă,/ Privești pe geam și-ai vrea să-ți cadă-o plească.../ Dar, deocamdată-n gândul tău, pustia...// Mai sorbi din ceai, și parcă o rădașcă/ Te prinde-n clește: – grijile, cu mia!/ Din ce să se aleagă poezia, / S-o vezi măcar trecând într-o caleașcă?”

În poezia „Ca pasărea minune”, poetul își înțelege creația prin surprinderea totalității, încercând să extragă esența din toate nivelurile lumii, de la cel geologic până la cel cosmic: „Tot lângă dealuri sufletul mi-e plin,/ Tot lângă ape, inima-n suspin,/ Tot lângă nori mi-e gândul în rotire.” Rotirea devine însemnul unei existențe în spirală, care îl conduce din spațiul matrice, originar, mitic spre concretul unei existențe în care se proiectează sufletul. Întru-un imagism ce pendulează între flux și reflux, eul proteic al creatorului își devoalează sensibilitatea printr-un atitudinal dihotomic aflat între trecut și eternizare, între repaus și ascensiune: „chemat în fire, alungat în fire,/ și căutat și plâns și blestemat,/ învins și

⁹ Florin Mihăescu, „Despre alchimia scrisului” în *AlterMedia*, 6 mai 2006, <http://www.altermedia.info/romania/2006/05/06/despre-alchimia-scrisului/> accesat în data de 29 octombrie 2014.

¹⁰ *Ibidem*

¹¹ *Ibidem*

învingând,/ reînviat/ ca pasărea minune din vechime/ știut de toți și neștiut de nime.” Principiul poetic al reluării identității în poezie se traduce în perspectivă mitologică prin pasărea Phoenix, care renaște din propria cenușă. Definiția phoenixului ar putea fi și a creatorului care se naște pe sine prin propria creație, care „transgresează principiul identității fără a-și pierde totuși identitatea trecând de la același la altul; creație, care ca și Phoenixul, în toate manifestările și la toate gradele sale, de la o frângere la alta, nu contenește să se mistuie și să se regenereze, dar nici să mistuie și să regenereze și care o zămislește și o face să trăiască în continuare luând-o în seama sa.”¹²

În fața tuturor semnelor care anunță perversitatea vieții, a valorilor morale și spirituale, poetul ripostează prin „osânda scrisului, ca religie și soluție artistică.”¹³ În rondelul „O rugăciune-i lucrul meu”, poetul identifică poezia cu rugăciunea: „O rugăciune-i lucrul meu/ nimic mai mult, o rugăciune./ În care-aștept pe Dumnezeu/ Să mai încerce o minune.” Poemele lui Ion Horea tind către rugăciune și comuniune, „reperе providențiale în a face suportabil sentimentul eșecului dar și al incompatibilității visului poetic cu agresiva secularizare a lumii românești”¹⁴: „Vremuri păgâne,/ nu te mai duce!/ Haide, bătrâne/ haide sub cruce!” Simbolul crucii poate fi sinonim cu patima scrisului, „legământ violent, visceral, pe viață și pe moarte, contra cronometru”¹⁵: „Tulbură hârtia/ cu sudori de sânge,/ patima, pustia, / până nu se stânge!” Scrisul capătă astfel semnificația unei rugăciuni, așa cum era perceput în Antichitate, când „poezia nu era deloc această vană *literatură*, cum a devenit printr-o degenerescență datorată cursului descendent al ciclului uman, ea având la începuturi un veritabil caracter sacru,”¹⁶ în timp ce poetul însuși era un „*vates*, cuvânt care îl caracteriza ca fiind înzestrat cu o inspirație oarecum profetică.”¹⁷ Suferința sa e redată sugestiv prin evocarea Golgotei: „(Spun scripturile de-o altă noapte-a tainei și-a Golgotei)/ Și se-ntorc nehotărâte, fugărite și târâte, / Rezemate-n șerpi în stare să se mai prefacă-n bâte/ O, dar toate-aceste vorbe le întorc pe mii de fețe,/ Nu cu poftă de ospete, nici cu gând să mă răsfete,/ Caut în alcătuirea lor un chip al altor timpuri/ care tot mai suie nimburi și mai taie-n codri bețe/ Ca să biciuie pustiul unor ape amărui –/ Timp al neamurilor duse și de mult al nimănui,/ Ce măntoarce la cei singuri când otrava pică-n linguri,/ Când nu știu ce sunt în stare să mai fac din câte vrui –/ Timp nepăsător ce trece ca o flacăra-n statui.”

Întreaga viață pe care poetul și-a dedicat-o cuvântului e contaminată de o tristețe provocată de superficialitatea unei lumi acefale și incapabile să înțeleagă sensul poeziei: „Un vers în plus, în minus, nu-i tot aia?/ Și cine mai citește poezie / În jocul tot mai dur de-a puia-gaia?” Versurile se lasă pătrunse adeseori de sentimentul inutilității vocației artistice și deplâng insensibilitatea și lipsa de interes față de poezie. „Și ce folos să scrii încă vreo oră,/ O lună ori un an ori chiar o viață/ Când scrisul tău pe nimeni nu învață/ Și-i ignorat de tot ce el ignoră.” (Sonetul 101) Atitudinea cu care este tratată poezia îi induce impresia că poezia e o înșelătoare moară de cuvinte, care stă sub semnul efemerului și al eșecului: „Ca o moară/ cu lopeți,/ te învârți/ și te repeți// și tot macini/ uruială/ din credință/ și-ndoială.” (***) *Ca o moară*), îndoială ce îi este accentuată și de comportamentul ingrat al contemporanilor, pe care poetul „nu se sfiește să-i asimileze, vitriolant, unei umanități decăzute în zoologic”¹⁸: „Printre

¹² Jean Burgos, *Imaginar și creație*, volum tradus în cadrul Cercului traducătorilor din Universitatea „Ștefan cel Mare”- Suceava, Colecția *Studii*, București, Editura Univers, 2003, p. 158.

¹³ *Ibidem*, p.15.

¹⁴ *Ibidem*, p. 15.

¹⁵ *Ibidem*, p.15.

¹⁶ René Guénon, *Simboluri ale științei sacre*, traducere din franceză de Marcel Tolcea și Sorina Șerbănescu, București, Editura Humanitas, 2008, p. 71.

¹⁷ *Ibidem*, p. 72.

¹⁸ Geo Vasile, „Via crucis” în rev. *România literară*, an XXXIII, nr. 6 / 16-22 februarie 2000, p. 15.

tertipuri/ și artificii,/ palide chipuri,/ sumbre delicii./ Lume de cloacă,/ legile rânzii,/ uite-i, la troacă,/ porcii, flămânzii!” Tristețea poetului devine și mai apăsătoare când observă postura egoistă a unor tineri camarazi, al căror țel e să ia locul celor vârstnici, fără nicio șovăire: „De la o vreme nimeni nu te-ntreabă/ Ori ce-ai putea să faci și tu de treabă./ Că mai trăiești, cei tineri se și miră/ Pândind, când îi pleca să-ți ieie locul.” (Sonetul 24) Criticul literar George Călinescu a schițat cel mai bine în a sa „Istorie a literaturii române de la origini până în prezent” profilul unor astfel de ambițioși ce dau dovadă de „un egoism de generație monstruos. Fiecare tânăr, indiferent de valoare, vrea să înlocuiască pe un mai puțin tânăr și odată luată hotărârea de a publica, orice obiecție pare un atentat.” Poetul nu-i scapă din vedere nici pe „bodiguarzii critici”, ba chiar mai mult, în relația cu aceștia mimează „o cochetărie feminină: mai nu vrea – mai se lasă citit, comentat, înțeles.”¹⁹

Nefiind atras de „mode” literare, poetul caută să se delimiteze într-o *Ars* (poetica) de angoasele și tulburările poeziei moderne, ceea ce îi confirmă statutul de *homo per se* și o „atitudine de tip clasic, încrezătoare în permanențe și mizând pe meșteșugul bine stăpânit al potrivirii cuvintelor, în programatic răspăr cu dezechilibrele veacului și cu ecourile lor în limbajul liric”²⁰: „ajungi să treacă timpul peste tine/ și tu să stai ca pietrele din prund./ pe-atât te trage parcă mai afund./ un vers, pe cât îl meșterești mai bine./ nepăsători, pământul e rotund, confrății tăi o iau pe serpentine./ tu singur, parc-ai duce o rușine/ și cauți rime într-un veac bolund./ mai lasă și tu vorbe desrânate/ să-mbete limbi de călți și creieri seci./ nu vezi cum lumea ține să-și arate/ că doar pieirea mai durează-n veci!” Pentru a nu fi pus la zid de eventuale obiecții privind reticența sa față de „mandarinatul” modern al literaturii, Ion Horea își exprimă – sub o formă ușor patetică – încrederea în misiunea poeziei de a asigura lumii „un colț de puritate și refugiu pentru sensibilul omenesc”²¹: „Pot să adaug ceva la tot ce-au spus gânditorii,/ Filosofii, savanții, revoluționarii, economiștii, roboții,/ Cercetătorii, orbii, invalizii, pompierii,/ Ciberneticienii, profesorii...? – se întrebă cu o doză de rezervă poetul, ca în final să răspundă pe un ton persuasiv: „Toate-s praf, lumea-i cum este și ca dânsa suntem noi/ Vă jur pe inima mea autentică, nu am de gând,/ S-o schimb cu alta, vă jur, nu vă pot spune/ Nimicuri, nu vreau să mă joc de-a cuvintele./ Pentru că mai cred în poezie,/ Mai cred în ceasurile ei, când ne aduce aminte/ Că-i mai rămâne inimii ceva, peste toate,/ dar ce să vă spun și cum, ca s-o recunoașteți?/ O pasăre cântă la ceasul iubirii, legănată pe-o creangă/ Fără să știe că lumea umană a muzicii ei ar fi/ O chestiune de raporturi matematice ...” („Încă nu”) Prin inșurubarea versului eminescian – practică cunoscută sub numele de *logopoeia* – poetul constată, la fel ca predecesorul său, că trăiește într-o societate decadentă în care valoarea și impostura sunt puse sub semnul egalității.

Viziunea privind condiția deznădăjduită a poetului în societatea „veacului bolând”, lipsită de idealuri înalte, e exprimată cu un umor, am putea spune, chiar dezolant: „Rezist și eu cum pot, să nu se vadă,/ Puțin bătrân, puțin falit, puțin șomer,/ Ca-ntr-o neccunoscută Iliadă/ Compusă după moartea lui Homer.// Piețe pline, bunătați grămadă./ Eu, cu sacoșa strânsă, și stingher,/ Adulmecând minuni dinspre livadă./ Mai socotesc, mai număr și mai sper.” Sufletul poetului e bătut de neliniștea îmbătrânirii și a obscurului presentiment thanatic, însă actul scriptic e cel care devine panaceul împotriva acestor stări care îl împresoară: „Aceste foi ce-așteaptă dinainte/ Cu timpul, scrise, să îngroașe vrafu./ Nu le-am ales să-mi fie epitaful/ Compus cumva din două-trei cuvinte.// De multe, știu, se va alege prafu./ Cu cât le scriu, mai prost ori mai cu minte,/ Și nu le-ncerc pe fiecare-n dinte./ cum face cu monedele zarafu.” (Sonetul 20) Incandescența spiritului poetic are tăria să învingă,

¹⁹ Daniel Cristea-Enache, „Sonete postmoderne” în rev. *Adevărul literar și artistic*, an X, nr. 586 / 25 septembrie, 2001, p. 5.

²⁰ Ion Pop, *Pagini transparente*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997, p. 60.

²¹ Ioana Crețulescu, „Ion Horea: *Încă nu*” în rev. *Viața românească*, XXV, 11, noiembrie 1972, p. 114.

chiar și teama de moarte: „prins în această odaie,/ între pereții sonori, / sufletul meu e-o vâpaie, / foc răsărit pe comori.// zilele, tot mai puține, sperlă-au rămas, și scânteii, / dar focul ține, mai ține, / în cenușa anilor mei!” („focul”) În ciuda tuturor dezamăgirilor provocate de o epocă nefastă, poetul, al cărui destin „e-un petec de hârtie”, nu ezită să-și afirme cu mândrie ipostaza de „rob”, de truditor al condeului: „În lungul șir de nopți și poticniri/ Voi mai compune, poate, un opuscul,/ Și-aștept să mă apropii de crepuscul/ Același rob, aceleiași meniri.” Ultimele trei versuri ale sonetului 78 reprezintă o sinteză clară ce atestă faptul că poetul nu și-a pierdut încrederea în cuvânt, în poezie: „Cât timp în mână tot mai ții condeul/ În tine, află-ți rostul și temeiul/ Și-n plopii tăi înalți, cu frunze rare.”

Prin urmare, poeziile lui Ion Horea configurează diagrama unei poetici sensibile, cu nedumeririle, eclipsele și iluminările ei, cu convingerile și ezitățile artistului, cu satisfacțiile și neajunsurile creației.

Bibliografie:

- Balotă, Nicolae, *Arte poetice ale secolului XX*, București, Editura Minerva, 1997.
- Balotă, Nicolae, *Opera lui Tudor Arghezi*, București, Editura EuroPress, 2008.
- Boldea, Iulian, „Ion Horea: Cine citește, citește. Așa a fost de cându-i lumea” în rev. *România literară*, nr. 21 /2014.
- Iulian Boldea, „Caligrafiile memoriei” în rev. *România literară*, nr. 22 /2012, http://www.romlit.ro/caligrafiile_memoriei.
- Borges, Jorge Luis, *Arta poetică*, traducere de Mihnea Gafița, București, Editura Curtea veche, 2002.
- Burgos, Jean, *Imaginar și creație*, volum tradus în cadrul Cercului traducătorilor din Universitatea „Ștefan cel Mare”- Suceava, Colecția *Studii*, București, Editura Univers, 2003.
- Crețulescu, Ioana, „Ion Horea: Încă nu” în rev. *Viața românească*, XXV, 11, noiembrie 1972.
- Cristea-Enache, Daniel, „Sonete postmoderne” în rev. *Adevărul literar și artistic*, an X, nr. 586 / 25 septembrie, 2001.
- Grosu, Monica, „Versetele scribului” în rev. *Luceafărul*, serie nouă, anul XVI, nr. 4 / 2012, <http://www.revistaluceafarul.ro/index.html?id=4020&editie=163>.
- Guénon, René, *Simboluri ale științei sacre*, traducere din franceză de Marcel Tolcea și Sorina Șerbănescu, București, Editura Humanitas.
- Manu, Emil, *Arta poetică la români*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Tritonic, 2002.
- Miu, Floarea, „Sub semnul lui Orion” în rev. *Ramuri*, nr. 6 / 2011, <http://revistaramuri.ro/index.php?editie=60>.
- Mihăescu, Florin „Despre alchimia scrisului” în *AlterMedia*, 6 mai 2006, <http://www.altermedia.info/romania/2006/05/06/despre-alchimia-scrisului>.
- Al. Philippide, *Studii și portrete literare*, București, Editura pentru Literatură, 1964.
- Pop, Ion, „Un neotraditionalist: Ion Horea” în rev. *Tribuna*, an XI, 1-15 iunie, 2012.
- Pop, Ion, *Pagini transparente*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997.
- Tudor-Anton, Eugenia, „Un destin poetic” în rev. *România literară*, an XXXIV, nr. 29 / 25-31 iulie, 2001.
- Tudor, Eugenia, „Calendar” în rev. *Viața românească*, XXIII, 4, aprilie 1970.
- Vasile, Geo, „Via crucis” în *România literară*, an XXXIII, nr. 6 / 16 - 22 februarie 2000.

Acknowledgement: The research presented in this paper was supported by the European Social Fund under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral

Operational Programme for Human Resources Development, as part of the grant POSDRU/159/1.5/S/133652.